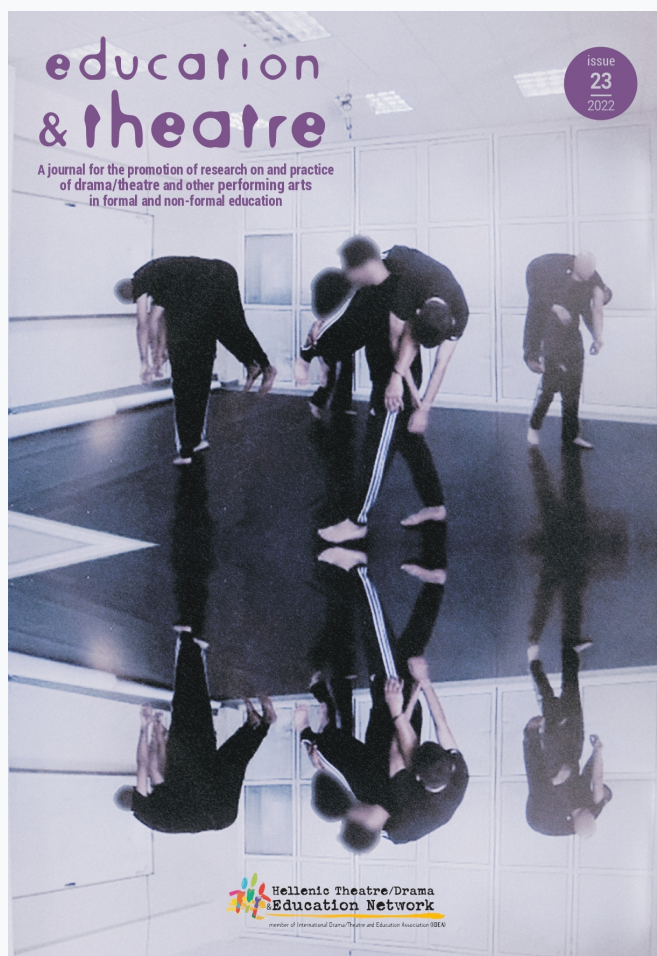

Education & Theatre

Vol 23 (2022)

Education & Theatre

Swimming in the infinity pool of drama education Reflecting on the status of drama education

Robin Pascoe

doi: [10.12681/edth.37662](https://doi.org/10.12681/edth.37662)

To cite this article:

Pascoe, R. (2022). Swimming in the infinity pool of drama education Reflecting on the status of drama education: Reflecting on the status of drama education. *Education & Theatre*, 23, 8–11. <https://doi.org/10.12681/edth.37662>

Κολυμπώντας στην **infinity pool** της **θεατροπαιδαγωγικής**: Σκέψεις για την κατάσταση του θεάτρου/δράματος στην εκπαίδευση

Robin Pascoe

Photo by Alex Bertha on Unsplash

Σε μια *infinity pool*¹ το νερό ρέει συνεχώς ξεχειλίζοντας πάνω από μία ή περισσότερες πλευρές της. Αυτό δημιουργεί την οπτική ψευδαίσθηση ότι το νερό δεν έχει όριο, και φαίνεται σαν να εξαφανίζεται ή να ρέει στο άπειρο, δίνοντάς μας την εντύπωση ότι κολυμπάμε μέσα στο άπειρο.

Οι θεατρικές εξερευνήσεις είναι ισχυροί τρόποι συμμετοχής των μαθητών σε κάποιες πιθανές περιστάσεις και ευκαιρίες δημιουργικότητας, που τους δίνουν τη δυνατότητα να εισέλθουν σε κόσμους όπου μπορούν να έχουν επιλογές. Όταν τους δίνουμε έναν ρόλο, ζητάμε από τους μαθητές να είναι ταυτόχρονα ο εαυτός τους αλλά και κάποιοι άλλοι. Μπορούν να κάνουν επιλογές για να εξερευνήσουν ιδέες και καταστάσεις πέρα από την άμεση ζωή τους. Για παράδειγμα, οι μαθητές που ζουν στα προάστια του Περθ μπορούν να μεταμορφωθούν σε παιδιά-πρόσφυγες πάνω σε μια βάρκα από τη Σρι Λάνκα. Οι μαθητές μπορούν να φανταστούν τους εαυτούς τους να ζουν σε άλλες εποχές, όπου πρέπει να αντιμετωπίσουν την πανούκλα ή να φανταστούν ότι αντιμετωπίζουν

στη δική τους εποχή την πανδημία του κορονοϊού. Οι μαθητές μπορούν να θέσουν ερωτήματα, να απορήσουν και να αμφισβητήσουν. Μπορούν να εξερευνήσουν τις δικές τους ζωές και τις καταστάσεις που ζουν, καθώς και φανταστικές περιστάσεις.

Η διδασκαλία και η εκμάθηση του δράματος² μπορούν να κινηθούν προς απεριόριστες δυνατότητες – όπως όταν κολυμπάμε μέσα στην *infinity pool*. Όταν αναλαμβάνουμε ρόλους και εξερευνούμε καταστάσεις μέσω της δημιουργίας παραγωγικής έντασης, ενσωματώνουμε σωματικά, διανοητικά και συναισθηματικά κάποιες δυνατότητες ανθρωπινων εμπειριών που μπορεί να είναι πραγματικές, αλλά και φανταστικές. Αυτό είναι συναρπαστικό για τους μαθητές μας και πιθανώς αποτελεί μια ευ-

καιρία που θα αλλάξει τη ζωή τους. Ωστόσο, αποτελεί ταυτόχρονα και μια πρόκληση ή δοκιμασία. Ως δάσκαλοι θεάτρου φέρουμε ένα βάρος ευθύνης. Οι επιλογές που κάνουμε ως δάσκαλοι σχετικά με τα θέματα που διερευνούμε και τους ρόλους που αναθέτουμε πρέπει να είναι υπεύθυνες. Όταν οι μαθητές μας μετακινούνται σε επικίνδυνες περιοχές, πρέπει να γνωρίζουμε πώς να καθοδηγούμε την ομάδα και πώς να διαχειριζόμαστε τις εμπειρίες όλων μας με ασφάλεια. Γιατί κι εκείνοι μπορεί να παγιδευτούμε τόσο δυνατά στην παλίρροια της στιγμής, ώστε να χάσουμε από τα μάτια μας τον επικείμενο κίνδυνο, να παρασυρθούμε προς τον γκρεμό ή προς την άκρη όπου θα συντριβούμε πάνω από την άβυσσο.

Σε ένα κεφάλαιο που ολοκλήρωσα πρόσφατα για την έκδοση *Routledge Companion to Drama Education* (σε επιμέλεια της Mary McAnoy και του Peter O'Connor) εξερευνώ την έννοια της «αβυσσαλέας σκέψης» και τον αντίκτυπό της στην εκπαίδευση των δασκάλων θεάτρου (Pascoe, 2022). Ο Santos (2007) προσδιορίζει την αβυσσαλέα σκέψη³ ως «ένα σύστημα ορατών και αόρατων διακρίσεων, όπου οι αόρατες είναι το θεμέλιο των ορατών». Οι αόρατες διακρίσεις καθιερώνονται μέσω ριζοσπαστικών γραμμών που χωρίζουν την κοινωνική πραγματικότητα σε δύο βασίλεια, τη σφαίρα που αποτελεί «αυτή την πλευρά της γραμμής» και τη σφαίρα που βρίσκεται «στην άλλη πλευρά της γραμμής». Στην περίπτωση της πεισίνας υπερχειλίσης, η μία πλευρά βρίσκεται μέσα στην πεισίνα και είναι ασφαλής. Η άλλη πλευρά

βρίσκεται πέρα από την άκρη και μέσα στο άγνωστο.

- Ποιες είναι οι γραμμές που τραβάμε ως δάσκαλοι θεάτρου; Ποια είναι τα όρια της πρακτικής μας, τα όρια της ασφάλειας;
- Πότε περνάμε πέρα από τη γραμμή;
- Μπορούμε να κολυμπήσουμε και από τις δύο πλευρές της γραμμής;
- Πώς ισορροπούν οι δάσκαλοι θεάτρου πάνω στη γραμμή μεταξύ ασφάλειας και κινδύνου;

Έπειτα από μια ολόκληρη ζωή διδασκαλίας δράματος σε σχολεία και πανεπιστήμια, με εντυπωσιάζει συχνά η διαπίστωση ότι εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη αποδοχής της θέσης και της αξίας του δράματος.

Αναρωτιέμαι τι οδηγεί σε αυτή την άρνηση να αναγνωριστεί ότι η διδασκαλία και η εκμάθηση του θεάτρου είναι πολύτιμη και βελτιώνει τη ζωή μας. Τι είναι αυτό που οδηγεί κάποιους να τοποθετούν το θέατρο «από την άλλη πλευρά της γραμμής»;

Το δράμα είναι μια επικίνδυνη υπόθεση

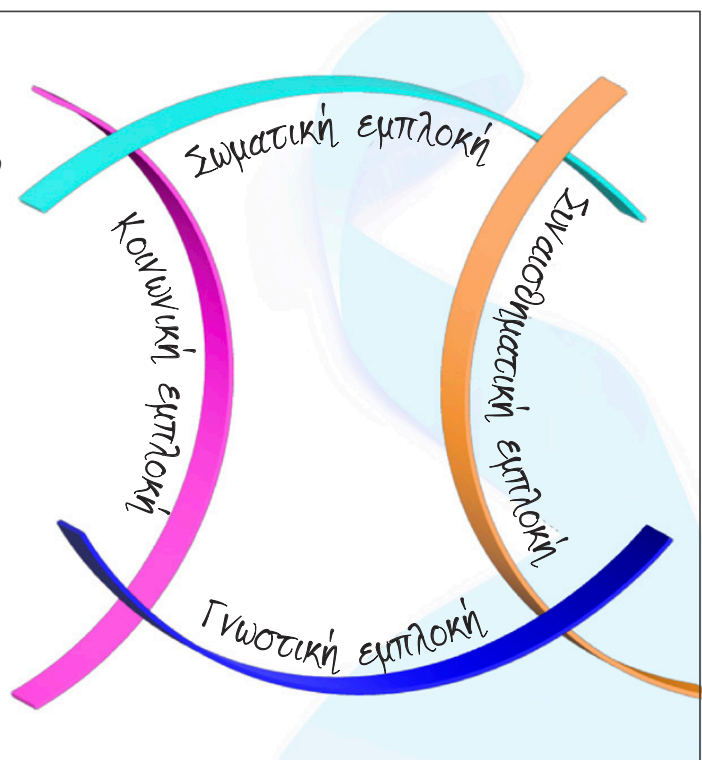
Κάποιοι δάσκαλοι θεατρικής αγωγής μπορεί να βρουν τον εαυτό τους να έλκεται από μη ασφαλείς πρακτικές. Για παράδειγμα, μερικές δραστηριότητες εστίασης, συγκέντρωσης και προθέρμανσης, ενώ βοηθούν τους μαθητές να εισέλθουν στον κόσμο του δράματος, μπορούν κάποια στιγμή να τους οδηγήσουν και σε πιο σκοτεινές περιοχές. Ορισμένες ασκήσεις προθέρμανσης μπορεί να θεωρηθούν ότι μοιάζουν πολύ με την κατάσταση έκστασης. Υπάρχουν αναφορές για μαθήματα θεάτρου όπου οι

Διαστάσεις των εναρκτήριων θεατρικών δραστηριοτήτων

Εισάγοντας τους μαθητές στον δραματικό χώρο

Κάθε εναρκτήρια δραστηριότητα πρέπει να παρέχει ευκαιρίες για:

- **Σωματική εμπλοκή** – δουλεύοντας το σώμα και τις αισθήσεις μας
- **Γνωστική εμπλοκή** – χρησιμοποιώντας το μυαλό και τον εγκέφαλό μας
- **Κοινωνική εμπλοκή** – συνδέοντάς μας με τους άλλους
- **Συναισθηματική εμπλοκή** – εξερευνώντας τα συναισθήματά μας

μαθητές φανερώνουν γεγονότα που είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικά. Μερικές φορές, το θέμα που διερευνάται θεωρείται υπερβολικά συγκρουσιακό ή ότι αμφισβητεί την εξουσία.

Στην πραγματικότητα, μια από τις σημαντικότερες επικρίσεις για το θέατρο στην εκπαίδευση, που προκαλείται από τον φόβο ορισμένων γονέων και μελών της κοινότητας, είναι ότι το δράμα οδηγεί τα παιδιά τους σε μέρη που εκείνοι δεν θέλουν να εξερευνήσουν.⁴ Υποστηρίζουν ότι τα μαθήματα θεάτρου είναι χαλαρές και ανεξέλεγκτες «συνεδρίες θεραπειών», όπου «βγαίνουν όλα στη φόρα». Θεωρούν ότι τα θέματα που διερευνώνται είναι «ανατρεπτικά» και αμφισβητούν το status quo. Τα κείμενα που διερευνώνται στο δράμα κρίνονται ως «ακατάλληλα», επειδή αμφισβητούν κάποιες αξίες και κοινωνικούς κανόνες. Ως εκπαιδευτικοί θεάτρου μπορεί να θεωρηθούμε ότι βρισκόμαστε από την άλλη πλευρά αυτής της αόρατης γραμμής που χωρίζει το αποδεκτό από το μη αποδεκτό (Pascoe, 2020). Αυτού του είδους οι μύθοι για το θέατρο στα σχολεία φουντώνουν στο πλαίσιο των «πολιτιστικών πολέμων»⁵ (Brownstein, 2022· Hunter, 1991). Όσο όμως κι αν χλευάζουμε αυτό τον χαρακτηρισμό της δραματικής εκπαίδευσης, πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη αυτές τις κριτικές, αλλιώς κινδυνεύουμε να γίνουμε αόρατοι και να εξαφανιστούμε (βλ. Finneran, 2008, για μια κριτική ματιά σχετικά με τη μυθοποίηση της δραματικής εκπαίδευσης).

Πρέπει να είμαστε σαφείς για τα όρια του δράματος στα σχολεία. Όπως εξηγώ στους φοιτητές μου που σπουδάζουν για να γίνουν δάσκαλοι δράματος, η δραματοθεραπεία είναι ένα νόμιμο δια-

κριτό πεδίο θεραπευτικής ίασης που διέπεται από προστατευτικά ιατρικά πρωτόκολλα· το μάθημα του εκπαιδευτικού δράματος όμως δεν είναι μάθημα δραματοθεραπείας. Η δραματοθεραπεία αντιμετωπίζει συγκεκριμένα ζητήματα ψυχικής υγείας. «Η δραματοθεραπεία είναι μια αισθητική μορφή ίασης... [αντλεί] τη μοναδικότητά της μεταξύ των ψυχοθεραπειών από το ότι πηγάζει μέσα από μια εκφραστική, αισθητική διαδικασία – την τέχνη του δράματος και του θεάτρου» (Landy, 2007). Προσφέρει «έναν ασφαλή χώρο για άτομα με συγκεκριμένες συνθήκες κοινωνικού περιβάλλοντος και ψυχικής υγείας, ούτως ώστε να ανακαλύπτουν τρόπους αφήγησης των ιστοριών τους, να εκφράζουν τα συναισθήματά τους και να βρίσκουν νέους τρόπους για να αναλύουν την κατάστασή τους· με τον τρόπο αυτό προωθούνται αφενός μεγαλύτερη κατανόηση των εμπειριών τους, αφετέρου πιο βελτιωμένες διαπροσωπικές σχέσεις» (Snyder, 2019). Εμείς ως εκπαιδευτικοί θεάτρου παρέχουμε ασφαλείς χώρους για την εξερεύνηση του εαυτού και βοηθάμε στην κατανόηση των εμπειριών, αλλά πρέπει παράλληλα να έχουμε επίγνωση των ορίων του τομέα μας και να διαθέτουμε τις στρατηγικές εκείνες που μας βοηθούν να γνωρίζουμε αυτά τα όρια και –όποτε χρειάζεται– να ζητάμε βοήθεια από εκπαιδευμένους επαγγελματίες υγείας. Όταν τα μαθήματα δράματος φέρνουν στο φως σημαντικά ζητήματα ψυχικής υγείας ή αποκαλύψεις, πρέπει να έχουμε τις δεξιότητες για να εκτονώνουμε αυτές τις καταστάσεις, καθώς και την ικανότητα να καθοδηγούμε όποιον μαθητή το χρειάζεται στην κατάλληλη βοήθεια.

Διαστάσεις του θεωρητικού πλαισίου για τη διδασκαλία του δράματος

Οι δάσκαλοι δράματος αρθρώνουν την **πραξεολογία** τους συμπεριλαμβάνοντας τα εξής:

- **Επιστημολογία** – θεωρίες για τη γνώση
- **Οντολογία** – κοσμοθεωρία
- **Ιδεολογία** – συστήματα πεποιθήσεων
- **Αξιολογία** – αξίες

Για να βρούμε την ισορροπία πάνω σε αυτή τη γραμμή μεταξύ ασφάλειας και αγνώστου, είναι απαραίτητο να επιβεβαιώσουμε ξανά τον σκοπό και τα όρια αυτού που κάνουμε. Για παράδειγμα, σχετικά με τον σκοπό και την εστίαση των δραστηριοτήτων που μας βοηθούν να ξεκινήσουμε το θεατρικό/δραματικό μας εργαστήριο –ας πούμε την προθέρμανσή μας–, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι είναι κάτι περισσότερο από παιχνίδια και να κατανοήσουμε ότι πρέπει να έχουν έναν σαφή εκπαιδευτικό σκοπό. Λειτουργούν ως γέφυρα ανάμεσα στον κόσμο έξω από το δράμα και στον ασφαλή χώρο-μέσα στο δράμα, που προσφέρεται για εξερεύνηση. Είναι απαραίτητο να προδιαγράψουν το περιεχόμενο, τις δεξιότητες και τις διαδικασίες του μαθήματος του θεάτρου. Έχω γράψει στο παρελθόν για τις επιδέξιες επιλογές που πρέπει να κάνουν οι δάσκαλοι θεατρικής παράστασης σχετικά με το ζέσταμά τους. Για να διευκολυνθούν οι μαθητές να εισέλθουν στον δραματικό χώρο, κάθε εναρκτήρια δραματική δραστηριότητα πρέπει να παρέχει ευκαιρίες για:

- Σωματική εμπλοκή – *δουλεύοντας το σώμα και τις αισθήσεις μας*
- Γνωστική εμπλοκή – *χρησιμοποιώντας το μυαλό και τον εγκέφαλό μας*
- Κοινωνική εμπλοκή – *συνδεόντάς μας με τους άλλους*
- Συναισθηματική εμπλοκή – *εξερευνώντας τα συναισθήματά μας.*

Αυτές οι αρχές ισχύουν και για το περιεχόμενο των μαθημάτων θεάτρου. Οι επιλογές που κάνουμε για το περιεχόμενο της δραματικής εξερεύνησης πρέπει να γίνονται με προσοχή. Πρέπει να κατανοήσουμε με ποιο τρόπο τα θέματα που επιλέγουμε σχετίζονται με τους μαθητές και τι είδους προκλήσεις τούς δημιουργούν. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι το δράμα που δημιουργούμε μπορεί συχνά να δημιουργήσει παραφωνίες μεταξύ γονέων και μαθητών, μεταξύ κοινότητας και μαθητών.

Η δραματική εκπαίδευση έχει συνδεθεί από καιρό με την «προοδευτική εκπαιδευτική πρακτική» και έχει ταυτιστεί με την «ανατρεπτική σκέψη» (βλέπε, για παράδειγμα, O'Toole, Stinson, & Moore, 2009). Αλλά είναι επίκαιρο να θυμηθούμε τον Boal (2011, σ. 115, όπως αναφέρεται στο Moral-Barrigüetei & Guijarro, 2022): «Η τέχνη δεν χρησιμεύει μόνο για να διδάξει πώς είναι ο κόσμος, αλλά "[...] επίσης για να δείξει γιατί είναι έτσι και πώς μπορεί να μεταμορφωθεί"». Μια εξερεύνηση μέσω δράματος σχετικά με τον αντίκτυπο των γεωργικών πρακτικών στον Αυστραλιανό Μεγάλο Κοραλλιογενή Ύφαλο, εμπλέκει τους μαθητές σε ένα σημαντικό θέμα της κλιματικής αλλαγής, αλλά ταυτόχρονα τους εισάγει αναγκαστικά στην πολιτική και στα ανταγωνιστικά πάθη των ανθρώπων. Η διδασκαλία του δράματος

πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο τις ανατρεπτικές όσο και τις συντηρητικές αξίες και ιδέες.

Με τον ίδιο τρόπο, τα κείμενα που επιλέγουμε, καθώς αντλούμε από τη δημοσιευμένη βιβλιογραφία του δράματος/θεάτρου, μας προσφέρουν επιλογές που μπορούν να προωθήσουν τη ριζοσπαστική σκέψη και να δημιουργήσουν προκλήσεις. Τα έργα του Σαίξπηρ, που τόσο συχνά ανεβαίνουν ως ο καθιερωμένος κανόνας, υπογραμμίζουν παράλληλα και την εξέγερση των εφήβων (*Ρωμαίος και Ιουλιέτα*) ή την ανατροπή τυράννων (*Ιούλιος Καίσαρας*). Κανένα κείμενο που επιλέγουμε (εκτός από το πιο ήπιο) δεν είναι χωρίς αξίες. Αυτό που μας ενδιαφέρει όταν θέλουμε να δημιουργήσουμε δράμα/θέατρο με σπουδαιότητα είναι με ποιο τρόπο μάς φέρνει αντιμέτωπους με ιδέες, ανθρώπους και καταστάσεις όπου κάτι διακυβεύεται, όπου κάτι έχει σημασία. Χωρίς αυτό δεν έχουμε σύγκρουση και δραματική ένταση. Αλλά όπως χρήσιμα μας υπενθύμισε η Heathcote, στα εργαστήρια δραματογραφίας πρέπει να χτίσουμε πάνω στην παραγωγική ένταση⁶ (O'Neill, 2014).

Ως δάσκαλοι θεάτρου περπατάμε πάνω σε ένα τεντωμένο σκοινί. Ή, για να το πω αλλιώς, κολυμπάμε σε μια πισίνα αμφίσημων πιθανοτήτων.

Η εκπαίδευση των δασκάλων θεάτρου πρέπει να εντάσσεται σταθερά σε ένα πλαίσιο αξιών που αναγνωρίζει τις ευθύνες μας και τις εξισορροπεί με την τάση μας να δείχνουμε τον δρόμο προς την αλλαγή. Οι καθηγητές θεάτρου χρειάζονται μια αρθρωμένη φιλοσοφία σχετικά με το γιατί και το πώς λειτουργούν – ένα θεωρητικό πλαίσιο. Δεν αρκεί απλώς να αναγνωρίσουμε ότι το δράμα είναι επικίνδυνη υπόθεση, αλλά να γνωρίζουμε γιατί συμβαίνει αυτό και πώς θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε μέσα στον κόσμο.

Η διδασκαλία αποτελεί ένα καταφύγιο για τους πραγματιστές. Συχνά η διδασκαλία θεωρείται α-θεωρητική, σαν να μην έχει πίσω της καμιά θεωρία (ένα σημείο που έχω τονίσει συχνά σχετικά με τον τρόπο που παρουσιάζονται τα έγγραφα του Αυστραλιανού Προγράμματος Σπουδών στους δασκάλους). Όμως κανείς μας δεν διδάσκει σε ένα κενό ιδεών. Είμαστε το άθροισμα των ιδεών μας για τη γνώση (επιστημολογία), την κοσμοθεωρία μας (οντολογία), τα συστήματα πεποιθήσεων (ιδεολογία) και τις αξίες μας (αξιολογία), πράγματα που όλα συμβάλλουν στην πραξολογία μας, η οποία συνδέει τις πράξεις μας και τη σκέψη μας. Η ποιότητα της δουλειάς μας ως δασκάλων θεάτρου έγκειται στο ότι γνωρίζουμε, είμαστε και πράττουμε.

Για να συνεχίσουμε να επιπλέουμε στην infinity pool της δραματικής εκπαίδευσης, πρέπει πάντα να γνωρίζουμε πού βρισκόμαστε και πού οδηγούμαστε. Χωρίς αυτή την επίγνωση, διακινδυνεύουμε να

κινηθούμε προς μια άλλη άβυσσο – αν θεωρηθεί ότι το έργο μας στερείται σημασίας, μετακινούμαστε προς την «άλλη πλευρά της γραμμής», γινόμαστε ανύπαρκτοι. Μπορεί να μας αποδώσουν τον ρόλο του «άλλου» στην εκπαίδευση. Το βασικό που πρέπει εμείς να κάνουμε είναι να αμφισβητήσουμε το πιο θεμελιώδες χαρακτηριστικό της αβυσσαλέας σκέψης: ότι δεν δέχεται τη συνύπαρξη και των δύο πλευρών της γραμμής. Πρέπει να υπενθυμίσουμε σε όλους ότι είμαστε εδώ, ότι η δράση μας είναι σημαντική και ότι καλύπτουμε μια ανθρώπινη ανάγκη.

Η θέση μας δεν είναι από την άλλη πλευρά, όπου υπάρχει μόνο η ανυπαρξία, η αφάνεια, η μη διαλεκτική απουσία (Santos, 2007). Καθώς διδάσκουμε στους μαθητές μας την υποκριτική, πρέπει να είμαστε ταυτόχρονα τόσο μέσα στη στιγμή όσο και έξω από τη στιγμή. Πρέπει να βρισκόμαστε μέσα στην πisinά, με το βλέμμα στραμμένο στο άπειρο, ενώ παραμένουμε προσανατολισμένοι στην παρούσα πραγματικότητα. Πρέπει να παλέψουμε ενάντια στο να μας θεωρούν αόρατους και να μας αγνοούν και, ως εκ τούτου, να μας θεωρούν «σπατάλη χρόνου».

Μετάφραση από τα αγγλικά και σημειώσεις:
Μαίρη Καλδή

* Μια εκδοχή αυτού του άρθρου δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στο ιστολόγιο StagePage (<https://www.stagepage.com.au/blog>) στις 27 Σεπτεμβρίου 2022.

Σημειώσεις

1. Infinity pool: πisinά υπερχέλισης
2. Ο όρος «drama» μεταφράζεται εδώ ως δράμα/θέατρο. Οι δύο λέξεις χρησιμοποιούνται εναλλακτικά για τις ανάγκες αυτής της μετάφρασης. (Σ.τ.Μ.)
3. Η αβυσσαλέα σκέψη είναι ένας όρος που επινοήθηκε από τον Boaventura de Sousa Santos (2007) και αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη ιδιαιτερότητα της σύγχρονης δυτικής σκέψης, που χωρίζει τον κόσμο από τη μια πλευρά σε ό,τι μπορεί κάποιος να σκεφτεί, να κατανοήσει ή/και να φανταστεί, τοποθετώντας από την άλλη πλευρά οτιδήποτε άλλο. Υποθέτοντας πως μόνο ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς μπορεί και να υπάρχει, η σύγχρονη σκέψη διαγράφει ενεργά από την πραγματικότητα και την ύπαρξη για οτιδήποτε εκείνη δεν μπορεί να φανταστεί. Έτσι δημιουργεί

- μια άβυσσο ανάμεσα σε αυτό που μπορεί να φανταστεί και σε αυτό που δεν μπορεί. Το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της αβυσσαλέας σκέψης είναι ότι δεν δέχεται την ταυτόχρονη παρουσία αυτού που μπορεί να φανταστεί κανείς και αυτού που δεν μπορεί. Οτιδήποτε δεν μπορεί να φανταστεί η σύγχρονη σκέψη θεωρείται στη συνέχεια ανύπαρκτο, άσχετο και αναληθές. (Σ.τ.Μ.)
4. Έμεινα έκπληκτος όταν είδα στα προάστια της Ουάσινγκτον DC, τον Ιούλιο του 2022, ένα τραπέζι στο Βιβλιοπωλείο Barnes and Noble με την ετικέτα *Απαγορευμένα βιβλία*. Ανάμεσά τους ήταν ένα με τίτλο *Drama* (Telgemeier, 2012), ένα μυθιστόρημα σε μορφή κόμικ για μια ομάδα μαθητών γυμνασίου και μια θεατρική παραγωγή. Σε ορισμένα μέρη έχει απαγορευτεί όχι για βωμολοχίες, χρήση ναρκωτικών, ή αλκοόλ ή σεξουαλικό περιεχόμενο, αλλά επειδή περιλαμβάνει χαρακτήρες LGBTQ. Δράμα = Κίνδυνος (για μερικά μάτια!)
 5. *Πολιτισμικός πόλεμος* είναι μια πολιτισμική σύγκρουση μεταξύ κοινωνικών ομάδων και ο αγώνας για κυριαρχία των αξιών, των πεποιθήσεων και των πρακτικών τους. Συνήθως, αναφέρεται σε θέματα για τα οποία υπάρχει γενική κοινωνική διαφωνία και πόλωση στις κοινωνικές αξίες. Αυτά περιλαμβάνουν ζητήματα όπως η άμβλωση, η ομοφυλοφιλία, τα δικαιώματα των τρανς, η πορνογραφία, η πολυπολιτισμικότητα, ο ρατσισμός κ.ά. (Σ.τ.Μ.)
 6. Σε ένα άρθρο της με τίτλο «Productive Tension», η Dorothy Heathcote έγραψε: «Η κύρια πρόκληση είναι να δημιουργηθούν οι δεσμευτικές συνθήκες που κρατούν την ομάδα στον φανταστικό κόσμο σε ένα επίπεδο έλξης το οποίο τραβά το ενδιαφέρον τους. Εάν η έλξη κρατήσει, τότε η προσοχή, το ενδιαφέρον, η επένδυση, η δέσμευση, η ανησυχία και η παραγωγική εμμονή θα βαθύνουν σταδιακά και θα διευρύνουν το φάσμα της αλληλεπίδρασης». Η παραγωγική ένταση είναι «παραγωγική» γιατί δημιουργεί το «δέσιμο» στην ομάδα σε μια συγκεκριμένη κατάσταση. (Σ.τ.Μ.)

- Pascoe, R. (2022). Drama Teacher Education – A Long View Perspective. Στο M. McAvoy & P. O'Connor (επιμ.), *The Routledge companion to drama education* (σ. 471-483). Routledge.
- Santos, B. D. S. (2007). Beyond Abyssal Thinking: From Global Lines to Ecologies of Knowledges. *Review*, XXX(1), 45-89.
- Snyder, B. (2019). The Healing Power of the Arts – Drama Therapy and the Use of Theatre in the Treatment of Trauma. *Student Scholar Symposium Abstracts and Posters*. 370. https://digitalcommons.chapman.edu/cusrd_abstracts/370.
- Telgemeier, R. (2012). *Drama*. Scholastic/Graphix.

Ο **Robin Pascoe** είναι Senior Lecturer Τεχνών και Θεάτρου/Δράματος στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Murdoch στο Περθ της Δυτικής Αυστραλίας. Συντονίζει τη διδασκαλία των μαθημάτων Τέχνες στην Προσχολική και Δημοτική Εκπαίδευση, Θέατρο/Δράμα στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και Συνεργασία της Κοινότητας μέσω του Θεάτρου. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά του είναι Πρόγραμμα Σπουδών Τεχνών και Θεάτρου/Δράματος, εφαρμογή, διδασκαλία και εκπαίδευση εκπαιδευτικών, Ποιοτικοί δείκτες στο Θέατρο/Δράμα και στις Τέχνες στην Εκπαίδευση, Η αξιολόγηση στο Θέατρο/ Δράμα και στις Τέχνες στην Εκπαίδευση, Καλλιτέχνες-Παιδαγωγοί, Εκπροσώπηση και αυθεντικότητα στην έρευνα. Έχει μεγάλη εμπειρία στον συντονισμό προγραμμάτων σπουδών Τεχνών και Θεάτρου/Δράματος στην Εκπαίδευση σε συνεργασία με σχολεία, αλλά και με το Υπουργείο Παιδείας της Δυτικής Αυστραλίας. Έχει εμπειρία στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών Τέχνης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Πρόσφατο ερευνητικό έργο: AiR (Artist in Residence) στο Murdoch 2014-2017 «Η σύνδεση Καλλιτεχνών-Παιδαγωγών με φοιτητές τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Murdoch». Ο Robin Pascoe είναι Πρόεδρος του Διεθνούς Οργανισμού για το Θέατρο στην Εκπαίδευση (IDEA) 2013-2020. Είναι πρώην Πρόεδρος των φορέων Drama Australia και Drama West.

Βιβλιογραφία

- Boal, A. (2011). *Juegos para actores y no actores*. Alba.
- Brownstein, R. (15 Φεβρουαρίου 2022). Why schools are taking center stage in the culture wars. CNN International. <https://edition.cnn.com/2022/02/15/politics/schools-covid-politics/index.html>
- Del Moral-Barrigüetei, C. & Guijarro, B. M. (2022). Applied theatre in higher education: an innovative project for the initial training of educators. *EDUCAÇÃO & FORMAÇÃO*, 7(1). <https://doi.org/10.25053/redufor.v7i1.5528>
- Finneran, M. J. (2008). Critical Myths in Drama as Education [Doctoral dissertation, University of Warwick]. University of Warwick institutional repository. <http://wrap.warwick.ac.uk/1987/>
- Hunter, J. D. (1991). *Culture Wars: The Struggle to Define America*. Basic Books.
- Landy, R. J. (2007). Drama therapy: Past, present, and future. Στο I. A. Serlin, J. Sonke-Henderson, R. Brandman, & J. Graham-Pole (επιμ.), *Whole person healthcare Vol. 3. The arts and health* (σ. 143-163). Praeger Publishers.
- O'Neill, C. (2014). *Dorothy Heathcote on Education and Drama: Essential Writings*. Routledge.
- O'Toole, J., Stinson, M. & Moore, T. (2009). *Drama and Curriculum A Giant at the Door*: Springer.
- Pascoe, R. (9 Ιουνίου 2020). Misconceptions about Drama Teaching. *Stage Page*. <http://www.stagepage.com.au/blog/2020/6/9/misconceptions-about-drama-teaching>